

Självständigt arbete i krigsvetenskap (15hp)

Krigsvetenskap; metod och självständigt arbete 18 högskolepoäng, OP 10-13

Författare: Ludvig Baehrendtz	SA VT 2013
	Program: OP 10-13
Handledare: Jacob Westberg	Kurskod: 1OP147
	Antal ord: 12571
<p style="text-align: center;">Hur används stridsflyget i Afghanistan?</p> <p style="text-align: center;">- Och tillämpas de lärdomar som Corum och Johnson har dragit avseende användandet av luftmakt inom irreguljära konflikter?</p> <p>Sammanfattning: Den 7 oktober 2001 startade kriget i Afghanistan, en konflikt som idag har pågått i nästan 12 år. Målet med operationen var att driva den talibanska ledningen från makten, samt att tillfångata Usama bin Ladin och andra ledare inom al-Qaida och därmed få ett slut på den säkra tillflyktsort som al-Qaida och andra terroristgrupper haft i Afghanistan.</p> <p>Corum och Johnson är två militärteoretiker som har forskat inom användandet av luftmakt i irreguljära konflikter. Dessa två har i sin bok <i>Airpower in Small Wars</i> formulerat 11 lärdomar som de anser att man bör ha i beaktning då man använder luftmakt i irreguljära konflikter. Fem av dessa lärdomar går att applicera direkt vid en analys på stridsflygsfunktionen, medan de andra sex behandlar områden som strategi, lufttransport och utbildning.</p> <p>I analysen framkommer det att vissa av dessa fem lärdomar går till stor del att skönja i hur stridsflyget har använts i kriget i Afghanistan, medan andra har tillämpats i mindre omfattning. De två punkter där utvecklingspotentialen bedöms vara hög avseende nyttjandet av stridsflyget är inom <i>Undvika civila offer</i> samt <i>Använda markmålsoperationer vid konventionell krigföring</i>. De tre andra lärdomar som har använts i analysen; <i>Viktig roll för tekniskt avancerade flygsystem och vapen</i>, <i>Väl tillämpad jointförmåga</i> samt <i>Irreguljära krig är underrättelseintensiva</i> ser man användas i större utsträckning, dock med visst utrymme för förbättring även här.</p> <p>Nyckelord: Corum, Johnson, Afghanistan, Stridsflyg</p>	

1. Inledning.....	4
1.1 Bakgrund och problemformulering.....	4
1.2 Syfte och frågeställningar.....	6
1.3 Avgränsningar.....	7
1.4 Relevanta teorier.....	8
1.4.1 COIN-teorier.....	8
1.4.2 Luftmaktsteorier.....	9
1.5 Tidigare forskning.....	11
1.6 Centrala begrepp.....	12
1.6.1 Irreguljär krigföring.....	12
1.6.2 Stridsflyg.....	13
1.7 Material och källor.....	13
1.8 Disposition.....	14
2. Metod.....	16
2.1 Teoretisk anknytning.....	17
2.1.1 Analytiskt verktyg.....	17
2.1.1.1 Undvika civila offer.....	18
2.1.1.2 Viktig roll för tekniskt avancerade flygsystem och vapen.....	18
2.1.1.3 Väl tillämpad jointförmåga.....	19
2.1.1.4 Irreguljära krig är underrättelseintensiva.....	19
2.1.1.5 Använda markmålsoperationer vid konventionell krigföring.....	20
3. Empiri.....	21
3.1 Konflikten i Afghanistan.....	21
3.1.1 Planeringsfasen.....	22
3.1.2 Strategisk luftkampanj.....	23
3.1.3 Taktiskt understödjande luftkampanj.....	24
3.1.4 UAV kriget i Pakistan.....	25
3.2 Analys.....	26
3.2.1. Redovisning: Undvika civila offer.....	26
3.2.2 Analys: Undvika civila offer.....	28
3.2.3 Redovisning: Viktig roll för tekniskt avancerade flygsystem och vapen.....	30
3.2.4 Analys: Viktig roll för tekniskt avancerade flygsystem och vapen.....	31

3.2.5 Redovisning: Väl tillämpad jointförmåga	32
3.2.6 Analys: Väl tillämpad jointförmåga	33
3.2.7 Redovisning: Irreguljära krig är underrättelseintensiva.....	34
3.2.8 Analys: Irreguljära krig är underrättelseintensiva.....	35
3.2.9 Redovisning: Använda markmålsoperationer vid konventionell krigföring	35
3.2.10 Analys: Använda markmålsoperationer vid konventionell krigföring	37
4. Avslutning.....	37
4.1 Slutsatser	38
4.2 Diskussion.....	40
4.3 Förslag till vidare forskning	42
5 Källförteckning.....	44

1. Inledning

Under 1900-talet utkämpades två stora krig: första- och andra världskriget. Detta var långt ifrån de enda krigen som förekom under hela 1900-talet, men det var krig av denna karaktär som tidigare präglade doktrinutveckling och krigskonst för världens alla stater – mellanstatliga krig med reguljära styrkor.

När kalla kriget tog slut i och med Sovjetunionens fall 1991 så var optimismen påtalande, vilket exemplifieras väldigt tydligt av det som den dåvarande amerikanska presidenten George Bush d.ä. sa till kongressen den 6 mars samma år:

Now, we can see a new world coming into view. A world in which there is the very real prospect of a new world order. In the words of Winston Churchill, a “world order” in which “the principles of justice and fair play... protect the weak against the strong...” A world where the United Nations, freed from cold war stalemate, is poised to fulfill the historic vision of its founders ¹

Den eviga freden som man hoppats på infann sig dock inte, utan de irreguljära asymmetriska konflikter som man till viss del tidigare sett (den brittiska invasionen av Afghanistan 1839-42 samt 1878-80, första boerkriget 1880-81 bara för att nämna några) skulle komma att öka i frekvens och få en helt dominerande roll ifrån 1990-talet och framåt. ²

En sådan konflikt som pågår i skrivande stund är kriget i Afghanistan, vilket läsaren får en översiktlig bakgrund till i nästa kapitel.

1.1 Bakgrund och problemformulering

Den 11 september 2001 kapades fyra flygplan i USA. Två av dessa flögs in i World Trade Center på Manhattan, ett flögs in i USA:s försvarshögkvarter Pentagon, och det fjärde kraschade på ett fält utanför Shanksville i Pennsylvania. Knappt en månad efter dessa attacker, den 7 oktober 2001, hade USA med stöd från FN och sina allierade startat en strategisk bombkampanj mot den sittande talibanregimen i Afghanistan, då dess

---

¹ Shultz, Richard H. & Dew, Andrea J, *Insurgents, terrorists, and militias: the warriors of contemporary combat*, Columbia University Press, New York, 2006, s 2-3.

² Ibid, s 2-3.

administration vägrat gå med på de krav som USA:s president George W. Bush tidigare ställt. *Operation Enduring Freedom* hade börjat och operationen pågår än idag.³

Första fasen av kriget pågick mellan oktober 2001 fram till årsskiftet 2001/2002 och var av konventionell karaktär, där bombning av strategiska och taktiska mål till slut fick den talibanska ledningen att fly landet eller upp till bergen i nordöstra Afghanistan, dock försvann inte viljan att fortsätta kampen.⁴

Från 2002 till idag har kriget bestått i huvudsak av *counterinsurgency*-operationer (COIN-operationer), där fokus har varit att bygga upp det krigsdrabbade landet och att erbjuda civilbefolkningen säkerhet och skydd mot de insurgenter som fortfarande försöker att destabilisera regionen.⁵ Det primära målet i en konflikt som i Afghanistan är inte bara att besegra insurgenterna inom ett visst område eller deras politiska organisation, utan målsättningen är att göra detta plus att permanent isolera insurgenterna från befolkningen. Att enbart besegra insurgenterna eller deras ledare kommer endast leda till att nya liknande organisationer och nätverk startas, antingen inom- eller utanför landet.⁶

Sedan flyget uppfanns runt början av 1900-talet har många militärteoretiker forskat kring användandet av detta vapensystem. Dock har fokus i huvudsak varit på hur användandet skall se ut i konventionella krig, då dessa varit den dominerande formen av krigföring under 1900-talet. Forskning om hur användandet skall se ut i irreguljära krig, med helt andra tyngdpunkter och förutsättningar gentemot konventionella krig, är tyvärr ett område där omfattande forskning och teoribildning saknas. Att använda flygstridskrafterna för att straffa civilbefolkningen, såsom vissa teoriskapare inom flygstridskrafterna ansåg att man skulle använda flyget under 1900-talet, blir direkt kontraproduktivt. Istället så krävs det att man gör noggranna avvägningar när och i vilken omfattning som flygstridskrafterna skall användas.

---

³ Collins, Joseph J., *Understanding war in Afghanistan*, National Defense University Press, Washington, DC, 2011, s. 45-47.

⁴ *Ibid*, s. 47-49.

⁵ *Ibid*, s. 63-66.

⁶ Galula, David, *Counterinsurgency warfare: theory and practice*, Praeger Security International, Westport, CT, 2006[1964], s. 54.

Hur skall då flygstridskrafterna användas för att uppnå bästa möjliga effekt när en eller flera stater befinner sig i en irreguljär konflikt, och skall de överhuvudtaget användas, med de civila skador och dödsfall som är nästintill oundvikliga när man nyttjar vapensystem av denna karaktär?

Några som forskat inom detta område är James S. Corum och Wray R. Johnson. I deras bok *Airpower in Small Wars* formulerar de 11 lärdomar, varav ett antal är direkt applicerbara på en analys av stridsflyget (markerade med fet och kursiv stil nedan), varför dessa används för att genomföra just detta. De elva lärdomarna är (översatta av författaren):

1. En övergripande strategi är essentiell.
2. Flyget som en stöttande funktion är oftast den viktigaste och mest effektiva inom gerillakrigföring.
- 3. Använda markmålsoperationer vid konventionell krigföring.**
- 4. Undvika civila offer.**
- 5. Viktig roll för tekniskt avancerade flygsystem och vapen.**
6. Viktig roll för tekniskt ej avancerade flygsystem och vapen.
- 7. Väl tillämpad jointförmåga.**
- 8. Irreguljära krig är underrättelseintensiva.**
9. Luftmakt medger den flexibilitet och det initiativ som normalt är gerillans fördel.
10. Irreguljära krig är långa krig.
11. USA och sina allierade måste använda mer resurser för att utbilda inom irreguljär krigföring.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna rapport är att undersöka hur stridsflyget har använts i Afghanistan och analysera huruvida dess användande går ihop med de lärdomar som Corum och Johnson dragit då de skrivit sin bok *Airpower in Small Wars*. Anledningen till att denna analys görs är att genomföra en objektiv analys på den nytta som stridsflygsfunktionen har haft i denna konflikt, med utgångspunkt från Corum och Johnsons lärdomar.

Frågeställningarna som skall besvaras är följande:

- Hur har stridsflyget använts under kriget?
- Hur väl matchar stridsflygets användande med de lärdomar som Corum och Johnson framställt i sin bok *Airpower in Small Wars*?

1.3 Avgränsningar

De avgränsningar som gjorts i denna studie är följande:

- I tid och rum så har författaren valt att begränsa sig till tidsperioden 2001 till och med 2010 samt att enbart behandla kriget i Afghanistan. Dock kommer vissa operationer som bedrevs i grannlandet Pakistan att undersökas. Dessa operationer tillhör samma konflikt och anses därför vara relevanta och lämpliga att inkludera.
- En ytterligare rumslig avgränsning är att inte inbegripa de markoperationer som bedrivits under konflikten. Dock finns det undantag då författaren skriver om de operationer på marken som bedrivits för att möjliggöra luftoperationer, såsom t.ex. användandet av *Special Operations Forces*-team (SOF-team) för strategisk och taktisk bombning.
- I denna undersökning har enbart stridsflyget analyserats som en attack och spaningsresurs, alltså kommer inte transportflyget och helikopterflyget att behandlas i denna undersökning. Detta dels på grund av dess skiljande karaktär, samt att omfattningen av undersökningen inte möjliggör en analys av dessa förmågor.
- För att underlätta för läsaren samt med hänsyn till det material som används i undersökningen så kommer hela den NATO-ledda ISAF styrkan att behandlas. Detta för att de eventuella olikheter som finns stater emellan inte är relevant i denna undersökning, utan det är den övergripande strategi som använts som är av intresse.
- Eventuella effekter av att använda respektive inte använda sig av de lärdomar som Corum och Johnson formulerat kommer endast att diskuteras flyktigt. Detta för att arbetets omfattning inte tillåter undersökningen att innefatta dessa parametrar i full utsträckning.

1.4 Relevanta teorier

Eftersom denna rapport kommer att undersöka hur stridsflyget har använts i en irreguljär konflikt, kommer författaren här att beskriva dels några av de teorier som finns inom området för irreguljär krigföring, samt även ett antal som finns inom användandet av luftmakt. Anledningen till att några av de olika teoribildningarna inom dessa områden presenteras för läsaren är att denna skall förstå varför denna undersökning vid analysen använder sig av de lärdomar som presenteras närmare i kapitel 2.1.1 (Analytiskt verktyg).

Det finns självklart fler teorier än de som presenteras nedan, men dessa anses vara de mest relevanta utifrån syftet att ge läsaren en bra grund att stå på inför fortsatt läsning.

1.4.1 COIN-teorier

Det finns tre olika teoretiker som ligger till grund för den amerikanska manualen inom ramen för upprorsbekämpning *Tactics In Counterinsurgency* som kom ut 2009. Eftersom detta arbete skall undersöka en konflikt där NATO leder operationen så är det lämpligt att ta upp dessa teoretiker i detta avsnitt.

Dessa tre är David Galula, Robert Thompson samt Charles Callwell.⁷ David Galula (1919-1967) skriver i sin bok från 1964 *Counterinsurgency Warfare – Theory and Practice*, som bygger på hans egna erfarenheter från irreguljära konflikter i Kina, Grekland, Indokina och Algeriet.⁸ Nyckeln till framgång enligt Galula är att få civilbefolkningens stöd, för att på så sätt kunna isolera insurgenterna och därmed kunna bekämpa dessa permanent.⁹ I denna bok sätter han upp ett antal principer som han anser att upprorsbekämparna måste följa för att kunna besegra insurgenterna. Tidigare nämnda bok har blivit hyllad som en utav de mest betydande militära doktrinära litterära verk under hela 1900-talet.¹⁰

---

⁷ *Tactics in counterinsurgency: the official U.S. Army/Marine Corps field manual*, Books Express Publishing, Saffron Walden, 2009, s. 3-9.

⁸ Galula s. vii.

⁹ Ibid s. 54.

¹⁰ Cohen, A. A., *Galula: the life and writings of the French officer who defined the art of counterinsurgency*, Praeger, Santa Barbara, Calif., 2012, s. xv.

Charles Callwell (1859-1928) var en Anglo-Irisk militär officer och författare som baserar sina idéer på hans erfarenheter i bland annat Boerkriget i Sydafrika under slutet av 1800-talet. Callwell fokuserar mer på den taktiska nivån där han anser att man med god underrättelse och tillräckliga militära medel kan bekämpa insurgenterna.¹¹

Robert Thompson (1916-1992) var en brittisk flygare som senare i sin karriär började skriva om COIN-operationer. Hans fokus låg på den politiska nivån och vikten av att ha ett tydligt politiskt mål med operationen.¹²

1.4.2 Luftmaktsteorier

Nedan följer en kort sammanfattning av de olika luftmaktsteoretiker som på något sätt präglat den doktrinära utvecklingen av användandet av luftstridskrafterna.

Efter första världskrigets slut och flygets utveckling under början av 1900-talet växte det fram ett antal olika teorier om hur flyget skulle användas för att uppnå militärstrategiska mål.¹³ De flesta framstående luftmaktsteoretiker under första hälften av 1900-talet var ense om att flyget skulle användas för strategisk bombning, vad som skulle bombas för att vinna kriget var de dock oense om. Den italienska artilleriofficeraren Giulio Douhet (1869-1930) ansåg att flygplanen skulle användas för att bomba befolkningscentrumen i motståndarstaten, för att på så sätt skapa en revolution hos civilbefolkningen med en oundviklig kapitulation som följd. Han ansåg att befolkningen var tyngdpunkten hos den fiendliga staten och det var därmed där man skulle anfälla.¹⁴

En annan samtida brittisk officerare var Hugh Trenchard (1873 – 1956). Han förespråkade användandet av luftstridskrafterna mot fiendens krigsmateriel, transporter och kommunikationer för att på så sätt uppnå operativ handlingsförlamning hos fienden.¹⁵

---

¹¹ *Tactics in counterinsurgency: the official U.S. Army/Marine Corps field manual*, s. 3-10.

¹² *Ibid* s. 3-9.

¹³ Hofvander, Bo & Rekkedal, Nils Marius (red.), *Luftmakt: teorier och tillämpningar*, 2., rev. uppl., Krigsvetenskapliga institutionen, Försvarshögsk., Stockholm, 2004, s. 45.

¹⁴ *Ibid* s. 36, s. 106-107.

¹⁵ *Ibid* s. 107-108.

Den i dagsläget kanske mest kända luftmaktsteoretikern är John A. Warden III (1943 -) som bland annat skapade den kampanj som amerikanerna använde under Operation Desert Storm 1991.

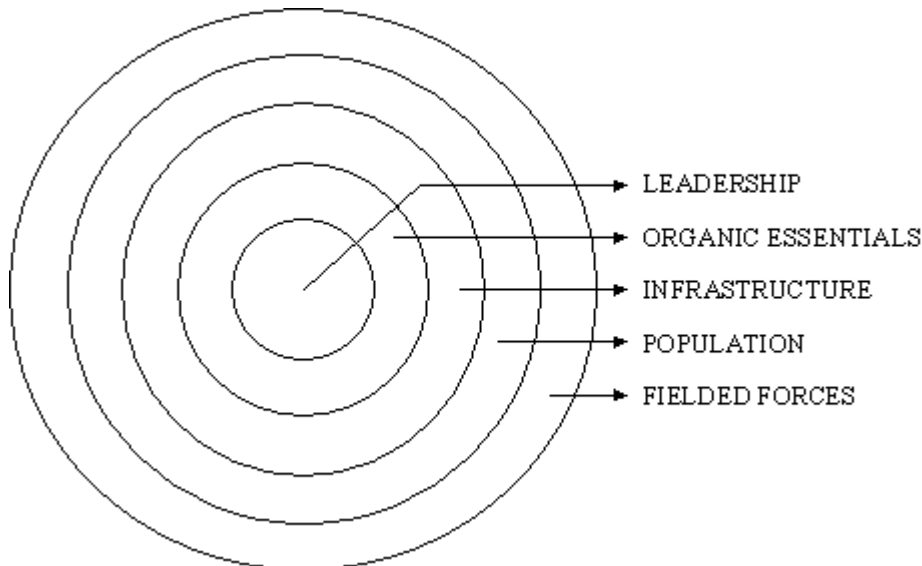

Bild 1. John A. Wardens teori om fienden som ett system.¹⁶

Han skapade en modell där fienden illustreras av fem olika ringar. Dessa ringar representerar olika tyngdpunkter hos motståndaren, där den viktigaste och innersta ringen är ledningen. Därefter, i fallande prioritetsordning, kommer nödvändiga organiska produkter, infrastruktur, befolkning och ytterst i ringen är de militära styrkorna. Förstörandet eller neutraliserandet av ledningen skall enligt Warden leda till total fysisk handlingsförlamning hos hela systemet, medan påverkan på någon av de andra delarna i modellen skall orsaka en delvis fysisk handlingsförlamning, med en åtföljande psykologisk press på ledningen.¹⁷

Gemensamt för dessa teorier är att de är skapade primärt utifrån den traditionella bilden av krigföring – två (eller flera) stater som är i krig mot varandra. Det blir därför uppenbart svårt att tillämpa dessa teorier i dagens irreguljära konflikter eftersom de skapats utifrån förutsättningar som till stor del inte existerar i dessa krig. En kombination av de teorier som presenterats i kapitel 1.4.1 (COIN-teorier) och 1.4.2 (Luftmaktsteorier) har därför blivit relevant att beskriva för läsaren.

¹⁶ Bild hämtad från google. Verifierad genom Hofvander och Rekkedal s. 67.

¹⁷ Hofvander och Rekkedal, s. 60-68.

1.5 Tidigare forskning

Tidigare forskning inom både irreguljär krigföring samt användandet av luftstridskrafterna finns det gott om. När dessa skall kombineras så blir urvalet mindre, men en av de mest framträdande inom detta område är James S. Corum samt Wray R. Johnson som bland annat har skrivit boken *Airpower in Small Wars – Fighting Insurgents and Terrorists*. I denna bok så formulerar dessa två elva lärdomar/slutsatser om hur luftmakt skall tillämpas i en irreguljär konflikt.

Det är denna bok som Johan Vincent Wedin använder sig av i sitt självständiga arbete¹⁸ från 2011 där han analyserar huruvida USAF (United States Air Force) använder sig av Corums och Johnsons teorier vid användande av luftmakt i kriget i Afghanistan. Wedin systematiserar dessa 11 lärdomar i fem kategorier, som han anser är kärnan i det som dessa två författare skriver, vilka enligt honom är: *Väl tillämpad jointförmåga, Använda markmålsoperationer vid konventionell krigföring, Undvika civila offer, Utnyttja den luftburna funktionen till underrättelseverksamhet och Skapa asymmetri genom luftburen logistik.*

Annan forskning som behandlar valt ämne är den sammanställning¹⁹ som Joel Hayward gjort åt *Royal Air Force Centre for Air Power Studies* samt *Royal Air Force College*. I denna sammanställning som är indelad i flera separata kapitel tar han och flera andra författare upp flygets användande i olika irreguljära konflikter och analyserar dess nyttjande och effektivitet.

Det finns åtskilliga fler exempel som skulle kunna tas upp i detta kapitel, och några av dessa finner läsaren i kapitel 1.7 (Material och källor) där det material som primärt används i denna undersökning presenteras.

---

¹⁸ Wedin, Johan, *Luftmakt över Afghanistan – Tillämpas teori om irreguljär krigföring i praktiken*.Handledare Övlt Stefan Ring. Försvarshögskolan, 2011.

¹⁹ Hayward, Joel, *Air Power, Insurgency and the “War on Terror”*, Royal Air Force Centre for Air Power Studies, Royal Air Force College, United Kingdom, 2009. Hämtad 2013-04-17.
<http://www.joelhayward.org/Hayward%20Air%20Power%20Insurgency%20Book%20A5.pdf>

1.6 Centrala begrepp

Nedan kommer ett par centrala begrepp att redovisas. Anledningen till detta är att läsaren skall vara säker på vad som menas då dessa begrepp används, eftersom deras betydelse inte alltid är uppenbar.

1.6.1 Irreguljär krigföring

För att definiera irreguljär krigföring har författaren valt att använda sig av USAFs doktrin från 2007 där irreguljär krigföring definieras enligt följande:

En kamp mellan statliga och icke statliga aktörer (insurgenter) för makten om den relevanta befolkningen. De icke statliga aktörerna söker förändring inifrån genom att med sabotage, gerillakrigföring och annan subversiv verksamhet minska stödet för den lokala makten och på så sätt vinna befolkningens förtroende för att erövra makten.²⁰

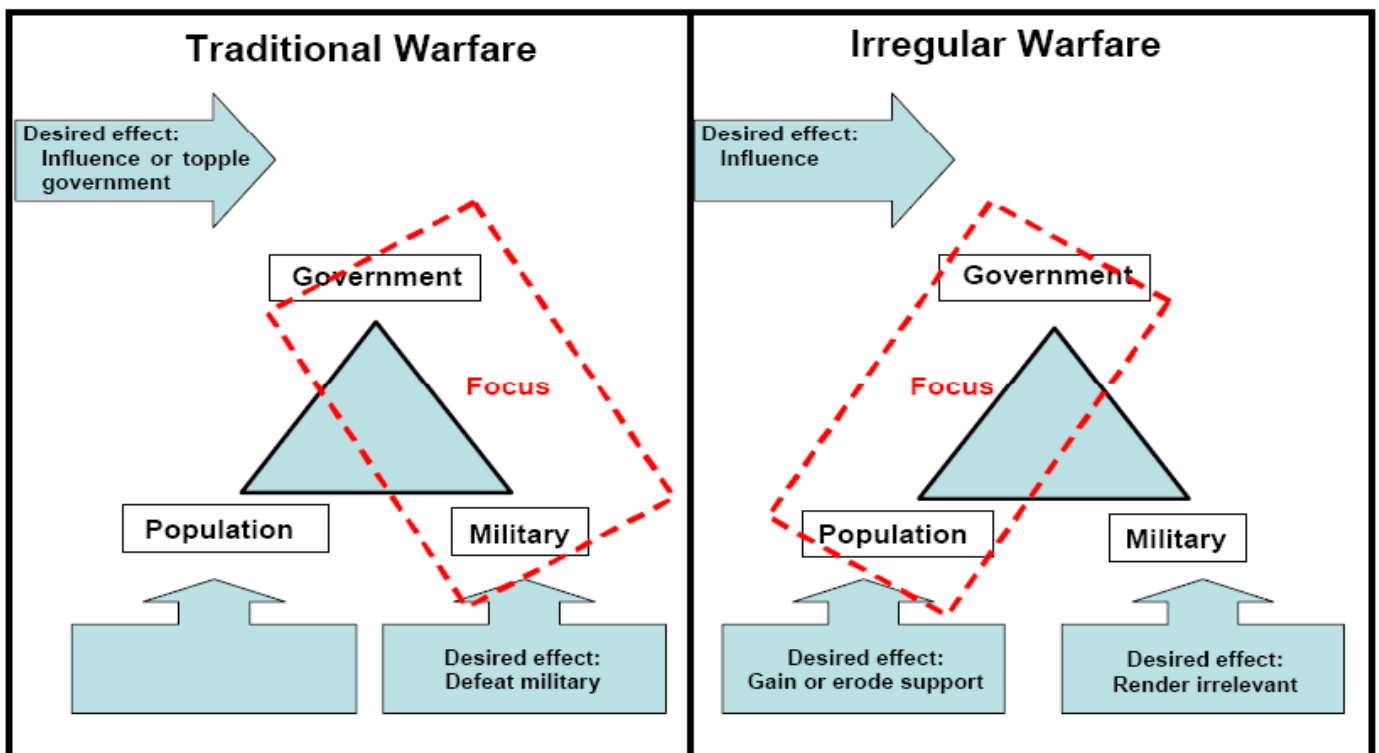

Bild 2. Skillnader mellan tyngpunkter i traditionell- kontra irreguljär krigföring.²¹

²⁰ Air Force Doctrine Document 2-3 (2007). *Irregular Warfare*. Hämtad 2013-04-10.

<http://www.fas.org/irp/doddir/usaf/afdd2-3.pdf>, s. 1-3. 2013-04-10, 11.07 (översatt av författaren).

²¹ Ibid s. 2. Hämtad 2013-04-10.

1.6.2 Stridsflyg

När begreppet stridsflyg används i denna undersökning så menas de flygplan som används såsom en attack- eller spaningsresurs. Detta begrepp skall inte förväxlas med det betydligt vidare begreppet *luftmakt* som inbegriper alla funktioner i luftarenan (även helikopter samt transport- och jaktflyg).

1.7 Material och källor

Det material som används i denna undersökning är till största del tryckta källor, men även vissa källor från internet kommer att användas för att komplettera detta material.

Som vanligt när ett arbete läses igenom skall läsaren sätta på sig sina källkritiska glasögon och inta ett kritiskt förhållningssätt gentemot det han/hon läser. I följande avsnitt kommer de källor som använts mest i denna undersökning att presenteras och varför de anses lämpliga/mindre lämpliga.

Det material som använts för att göra denna undersökning är i huvudsak tre källor, där den ena av dessa tre är Tim Ripleys bok *Air War Afghanistan – US and NATO air operations from 2001* utgiven 2011. I denna bok tar han upp de operationer som genomförts av luftstridskrafterna under 2001 till och med 2010. Ripley har skrivit ett antal andra böcker som behandlar just nationers användande av luftstridskrafterna. Denna bok används även som kurslitteratur i påbyggnadskurs taktik för blivande taktiskt/operativa officerare inom det svenska flygvapnet.

Den andra källan som till stor del använts är Rebecca Grants rapport *Airpower in Afghanistan – How a faraway war is remarking the Air Force*. Denna rapport skrevs i februari 2009 och institutionen som ligger bakom denna rapport är Mitchell Institutet vars syfte är att genomföra högkvalitativ forskning och rapportering av luftmaktens användande och dess roll som ett säkerhetspolitiskt verktyg.²²

---

²² Grant, Rebecca, *Airpower in Afghanistan. How a faraway war is remarking the Air Force*, a Mitchell Institute Special Report, 2009. Hämtad 2013-04-13, <http://www.afa.org/mitchell/reports/0209airpowerinafghan.pdf>, försättsblad.

Tredje och sista källan som använts är den bok som tidigare nämnts, nämligen *Airpower in Small Wars – Fighting Insurgents and Terrorists* av Corum och Johnson. I denna bok kan man läsa om ett antal irreguljära konflikter och hur luftmakten har använts i dessa, både med fram-/ och motgångar. Avslutningsvis tar de upp ett antal slutsatser där de i punktform formulerar 11 faktorer som de anser vara viktiga vid nyttjandet av luftmakt i en irreguljär konflikt, och det är framförallt dessa punkter som kommer att användas. Det är några av dessa faktorer som senare kommer att utgöra grunden för den analys som redovisas i kapitel 3.2 (Analys).

Dessa källor kommer att kompletteras med annat material när så behövs (till viss del även för att bekräfta data genom triangulering)²³, det är dock utifrån dessa tre stycken källor som författaren valt att lägga grunden för sin undersökning.

1.8 Disposition

Denna undersökning är uppdelad i fyra kapitel. Inledningskapitlet som avslutas med denna disposition har läsaren redan läst varför detta inte förklaras mer utförligt.

I metodkapitlet redovisas hur författaren har gått tillväga för att genomföra undersökningen, vilken metod som använts samt varför denna valts. Det är även här som analysverktyget kommer att redovisas, både med sina styrkor och svagheter samt med en motivering till varför detta analytiska verktyg valts.

Tredje kapitlet innefattar undersökningen av kriget i Afghanistan där användandet av stridsflyget kommer att redovisas. Detta bäddar för den analys som görs senare i samma kapitel med det analytiska verktyg som presenteras närmare i kapitel 2.1.1 (Analytiskt verktyg).

I fjärde och avslutande kapitlet så sammanfattas undersökningen och de slutsatser som görs. Frågeställningarna från kapitel 1.2 (Syfte och frågeställningar) besvaras och åtföljs av en diskussion kring dessa slutsatser samt undersökningen i sin helhet. Även i detta kapitel

---

²³ Denscombe, Martyn., *Forskningshandboken för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*, TPB, Johanneshov, 2010, s. 71.

kommer förslag till vidare forskning att redovisas. Se bild 3 nedan för en schematisk bild över hur undersökningen är uppbyggd.

Denna struktur ger läsaren en röd tråd att följa genom arbetets gång och underlättar både förståelse för undersökningens syfte samt det resultat som redovisas.

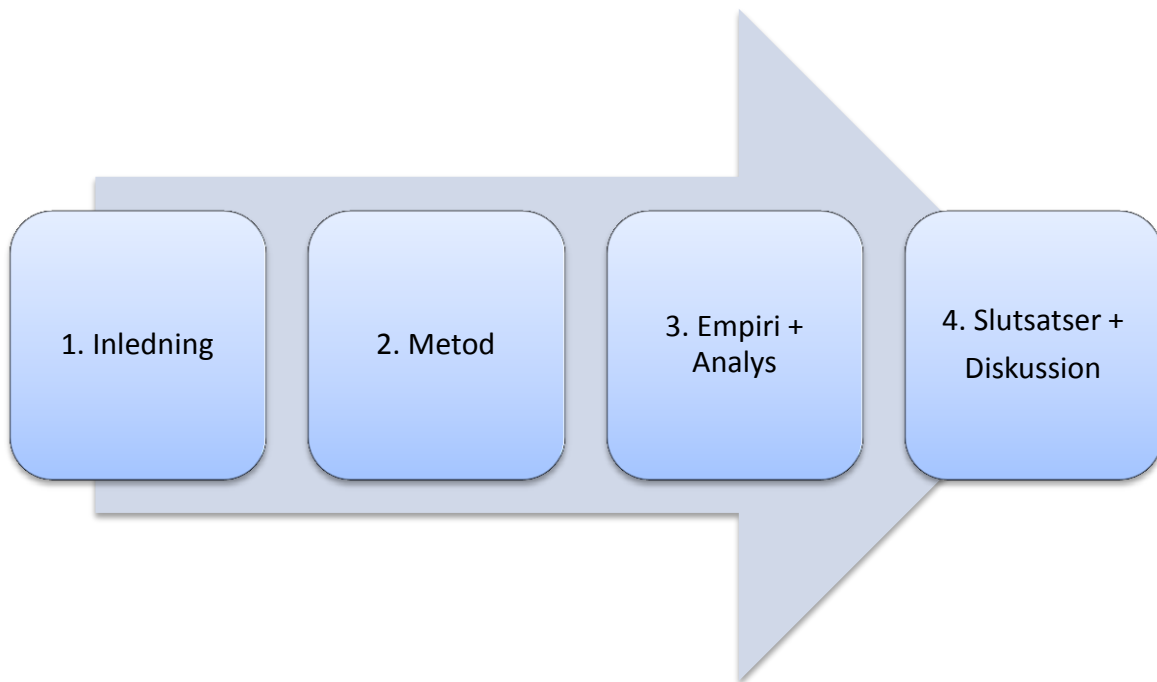

Bild 3. *Dispositionen av arbetet.*

2. Metod

Den metod som används i denna undersökning är en fallstudie med en illustrerande teoristyrd inriktning på kriget i Afghanistan. För att svara på de frågeställningar som tidigare redovisats används de olika källor som redovisats i kapitel 1.7 (Material och källor). Som analytiskt verktyg har utvalda delar av Corum och Johnsons teorier om hur luftstridskrafterna skall nyttjas i en irreguljär konflikt använts, mer om detta analysverktyg går att läsa i nästföljande kapitel. Denna metod används dels för att fallstudien möjliggör en undersökning på djupet av ett särskilt fenomen samt att metoden inbjuder till användandet av flera olika källor och metoder.²⁴

Valet av fall i en fallstudie skall noga övervägas och flera faktorer skall tas med i hänsyn. Denna undersökning använder sig av det som Denscombe beskriver som *den typiska undersökningsenheten*²⁵, för att på så sätt underlätta generaliseringen till andra fall av liknande karaktär. Anledningen till att kriget i Afghanistan är en typisk undersökningsenhet är att det är en irreguljär konflikt där flera stater samt flera vapengrenar jobbar tillsammans för att försöka besegra upprorsmakarna och därmed hjälpa civilbefolkningen att få fred och säkerhet, samt att det är en modern konflikt som rimligtvis bör spegla hur användandet av stridsflyget ser ut i dagsläget. En annan anledning till att användandet av fallstudie använts är att det är en lämplig metod vid småskalig forskning, vilket detta är.

Att använda sig av en fallstudie för att genomföra en undersökning har dock även sina svagheter, där just generaliserandet till andra fall är en begränsning.²⁶ En ytterligare begränsning som läsaren bör veta avseende metoden av denna undersökning är att de faktorer som Corum och Johnson tar upp i sin bok inte har några tydliga krav för hur/om deras lärdomar tillämpas. En diskussion kring svårigheten att sätta upp lämpliga krav för att påvisa användet av dessa lärdomar går att läsa i kapitel 4.2 (Diskussion).

---

²⁴ Denscombe s. 59-61.

²⁵ Ibid s. 65.

²⁶ Ibid s. 71-72.

2.1 Teoretisk anknytning

I denna undersökning skall användandet av stridsflyget i Afghanistan analyseras. För att göra detta går det att räkna på antalet strategiska mål som bekämpats, antalet fiender som bekämpats, osv. I en irreguljär konflikt är dock detta inte alltid målet, och dessa parametrar bedöms därför som olämpliga. Det som istället använts är de lärdomar som Corum och Johnson kommit fram till i sin bok *Airpower in Small Wars*.

2.1.1 Analytiskt verktyg

Corum och Johnson avslutar sin bok *Airpower in Small Wars* med att sammanfatta de lärdomar de dragit avseende hur luftmakt använts i de irreguljära krig de studerat. Dessa lärdomar sammanfattas i 11 punkter (se sid 6) varav ett antal är direkt tillämpbara på en analys av stridsflygsfunktionen. Dessa är:

- Undvika civila offer.
- Viktig roll för tekniskt avancerade flygsystem och vapen.
- Väl tillämpad jointförmåga.
- Irreguljära krig är underrättelseintensiva.
- Använda markmålsoperationer vid konventionell krigföring.

De övriga sex punkterna bedöms som olämpliga och irrelevanta för denna undersökning då de behandlar den övergripande strategin som skall användas samt flyget som en transportresurs, vilken inte är frågor som detta arbete ämnar avhandla. Punkt 6 (Viktig roll för tekniskt ej avancerade flygsystem och vapen, se sid 6) togs inte med i det analytiska verktyget på grund av avsaknaden av sådana system i gällande konflikt, vilket gör den till en lärdom som bedöms som olämplig vid denna analys.

Nedan följer en sammanfattande beskrivning av dessa fem punkter samt hur författaren skall gå tillväga för att analysera huruvida dessa lärdomar går att skönjas i användandet av stridsflyget i Afghanistan.

2.1.1.1 Undvika civila offer

Att använda sig av flygattacker för att bekämpa insurgenter i närheten av eller i direkt anslutning till civila tätorter är generellt sett kontraproduktivt. Att använda sig av civila mål för att straffa eventuella civila som hjälper insurgenterna lika så. Sådana operationer alienerar stora delar av civilbefolkningen och kan bidra till att de civila ger sitt stöd till insurgenterna. Ett exempel som Corum och Johnson tar upp på detta är de attacker som egyptierna genomförde mot civila i Yemen, vilket enbart ökade motståndet hos civilbefolkningen mot den rådande makten som egyptierna försöka stötta.²⁷

Såsom tidigare förklarats i kapitel 1.6.1 (Irreguljär krigföring) så är det olika tyngdpunkter vid konventionell krigföring gentemot irreguljär krigföring, där den senare av dessa två har regeringen och befolkningen i fokus. Den militära nyttan vid användandet av flyganfall i irreguljära konflikter måste alltid vägas mot det politiska pris som det kostar att använda sig av sådana operationer.²⁸

För att mäta huruvida denna lärdom förekommer i användandet av stridsflyget så kommer trender i de civila förlusterna kopplat till flyganfall att analyseras.

2.1.1.2 Viktig roll för tekniskt avancerade flygsystem och vapen

Den tekniska utvecklingen inom flygstridskrafterna gör idag detta till ett av de viktigaste bidragen i en COIN-operation. Användandet av till exempel *Unmanned Aerial Vehicles* (UAVer) för att samla in underrättelse är inte enbart fördelaktigt utifrån ett underrättelseperspektiv, det minimerar även användandet av dyrare flygsystem där även människoliv kan gå förlorade vid en eventuell nedskjutning. Nya högteknologiska vapensystem har även gjort det möjligt att precisionsbomba genom moln och annat dåligt väder. Att även nattetid kunna genomföra precisionsbombning mot insurgenterna leder till att de aldrig kan slappna av, vilket såklart påverkar fiendens moral. Även om tekniskt avancerade system inte är hela lösningen på en COIN-konflikt så är det en effektiv styrkeförstärkare. Med avancerade kommunikationssystem som möjliggör att soldater på

---

²⁷ Corum, James S., *Airpower in small wars: fighting insurgents and terrorists*, University Press of Kansas, Lawrence, Kan., 2003, s. 428-430.

²⁸ Ibid s. 428-430.

marken får tillgång till vad de flygande systemen ser och att med små mobila styrkor på marken genomföra förödande flyganfall mot insurgenterna med hjälp av utpekandet av mål med lasrar eller annan utrustning, gör de tekniska lösningar som flygstridskrafterna kan erbjuda till en av de många faktorer som kan bidra till att vinna en irreguljär konflikt.²⁹

För att analysera om denna lärdom använts inom stridsflygsfunktionen kommer förekomsten och användandet av nya tekniska innovationer att undersökas.

2.1.1.3 Väl tillämpad jointförmåga

Framgångsrika COIN-operationer är beroende av att de olika vapengrenarna har ett väl utvecklat samarbete, dels mellan de militära delarna, men också med lokala myndigheter i form av polis, underrättelseverksamhet samt civila. Att man med enbart flyget skulle kunna vinna en COIN-konflikt är något som Corum och Johnson bedömer som *fundamentalt oansvarigt*.³⁰ Det är med en nära samverkan med de andra vapenslagen och de lokala myndigheterna som flygstridskrafterna skall användas, detta på grund av den komplexa naturen hos en irreguljär konflikt.³¹

För att analysera om denna punkt används av stridsflygsfunktionen kommer samarbetet med framförallt markförband att analyseras.

2.1.1.4 Irreguljära krig är underrättelseintensiva

I reguljära krig mellan två stater är det oftast inte särskilt svårt för den sidan med *luftherravälde* (ett absolut tillstånd [...] där motståndaren antingen inte förfogar över luftstridskrafter, eller då dessa inte på något sätt kan påverka händelseförloppet i eller från luftarenan³²) att lokalisera och anfälla motståndarens militära styrkor och den infrastruktur som betjänar dessa. I en irreguljär konflikt är detta emellertid inte lika enkelt. Att lokalisera och identifiera små grupper av insurgenter som blandar sig med den civila befolkningen är minst sagt problematiskt. Omfattningen av den mängd av underrättelse som finns är oftast inte problemet, utan det är istället de olika myndigheternas förmåga av att dela med sig

---

²⁹ Ibid s. 430-431.

³⁰ Corum s. 433-434.

³¹ Ibid s. 433-434.

³² *DLuftO doktrin för luftoperationer*, Försvarsmakten, Stockholm, 2005, s. 24.

denna underrättelse där svårigheter kan uppstå. Lösningen på detta problem är en gemensam underrättelseavdelning, som sammanställer och analyserar den information som inhämtats och kan vidarebefordra denna underrättelse till berörda enheter.

Ett exempel som Corum och Johnson tar upp i sin bok är konflikten i El Salvador där det tog fyra år innan man etablerade en gemensam underrättelse avdelning för de olika vapengrenarna. När detta väl gjorts så blev resultatet av de upprorsbekämpade styrkornas prestation märkbart förbättrad.³³

Denna lärdom kommer att analyseras utifrån dels flygets förmåga att samla in underrättelse, men även efter dess förmåga att dela med sig av denna underrättelse till andra berörda förband.

2.1.1.5 Använda markmålsoperationer vid konventionell krigföring

Att använda sig av flygstridskrafterna för att i klassisk bemärkelse bomba motståndarens militära styrkor eller andra strategiska mål är vid en irreguljär konflikt oftast svårt då motståndaren ofta uppträder i små grupper och genomför mindre *hit-and-run* operationer. Om insurgenterna däremot samlar sina styrkor för att genomföra ett större anfall så blir de väldigt sårbara mot flyganfall. Då insurgenterna samlats är inte enbart styrkorna i sig ett utmärkt mål som kan bekämpas med flyganfall, utan även de stöttande resurserna som möjliggör denna kraftsamling lämpliga mål, till exempel tyngre vapensystem, logistiska baser och högkvarter.

Detta exemplifieras av Corum och Johnson när de grekiska kommunisterna valde att samla sina styrkor för att utmana den grekiska armén i bergen i Granmos 1949. Den grekiska regeringen svar på detta blev att genomföra flyganfall mot insurgenterna. Dessa flyganfall bröt till slut insurgenternas vilja att fortsätta kampen och den grekiska regeringen stod därmed som segrare.³⁴

---

³³ Corum s. 434.

³⁴ Ibid s. 428.

För att analysera denna punkt så kommer antalet markmålsoperationer att analyseras, för att på så sätt kunna bedöma huruvida denna lärdom är något som flygstriidskrafterna i Afghanistan tillämpat.

3. Empiri

Nedan kommer en sammanfattande redovisning avseende stridsflygets användande under konflikten i Afghanistan. Detta för att läsaren skall få en övergripande bild av hur stridsflyget använts i konflikten. Därefter kommer stridsflygets användande först att redovisas, därefter analyseras, punkt för punkt, med de faktorer som finns beskrivna i kapitel 2.1.1 (Analytiskt verktyg).

3.1 Konflikten i Afghanistan

Planen från början från amerikanskt håll var att driva den talibanska ledningen från makten, därefter gruppera en tillräcklig stor styrka för att hitta och tillfångata Usama bin Ladin och därmed få ett slut på den säkra tillflyktsort som al-Qaida har haft i Afghanistan sedan talibanerna tog makten i slutet av 1990-talet. Detta skulle ske genom fyra stycken olika faser. Fas ett var planeringsfasen som skulle generera handlingsmöjligheter för den amerikanska ledningen.

I nästa fas skulle den faktiska striden börja med strategisk och taktisk målbekämpning med framförallt stridsflyg för att möjliggöra en gruppering av de soldater man planerat använda sig av i kommande faser. I denna fas skulle man även börja att utgruppera små grupper med specialstyrkor som skulle ansluta sig till de anti-talibangrupperingar som fanns inom landet.

Den tredje fasen skulle inbegripa avgörande strider som i slutändan skulle besegra talibanerna, al-Qaida och dess allierade.

I den avslutande fasen skulle en afghansk armé byggas upp för att säkerställa att al-Qaida och dess allierade inte en gång till skulle kunna bygga upp sin organisation i Afghanistan.³⁵

---

³⁵ Ripley, Tim, *Air war Afghanistan: US and NATO air operations from 2001*, Pen & Sword Aviation, Barnsley, 2011, s. 20-29.

Bild 4. Afghanistan och dess grannländer.³⁶

3.1.1 Planeringsfasen

Denna fas bestod i huvudsak av två delar. Dels de diplomatiska förhandlingar som USA tvingades att börja med Afghanistans grannländer avseende att använda sig av deras luftrum för att bedriva den offensiva strategiska luftkampanj som fas två bestod av. Med diplomatisk hjälp från Ryssland så tillät Afghanistans grannländer norrut de amerikanska flygplanen att använda sig av deras luftrum, samt även den flygplats i södra Uzbekistan, Karshi-Kanabad (K2), där de amerikanska specialstyrkorna etablerade sin huvudbas inför det stundande anfallet. Den amerikanska ledningen stötte dock på problem gällande det vitala luftrummet söderut – ägt av den inte alltför USA-vänligt inställda pakistanska regeringen. Efter förhandlingar så gick emellertid den pakistanska regeringen med på att öppna två luftrumskorridorer samt även de pakistanska flygbaser som skulle vara av intresse för USA

³⁶ MAGELLAN Geographix 1997, hämtad 2013-04-30, kl 13:37.

<http://aalia-worldcountriesmaps.blogspot.se/2009/11/map-of-afghanistan.html>

och dess allierade. Detta möjliggjorde flyganfall även från sydlig riktning, vilket ledde till att den amerikanska ledningen valde att placera tre hangarfartyg med sammanlagt över 100 taktiska stridsflygplan direkt söder om Pakistan i norra delen av det Arabiska havet. Dessa hangarfartyg med sitt stridsflyg hade tidigare haft till uppgift att upprätthålla den *No Fly Zone* (NFZ) som upprätthölls över Irak. För att undvika att irakierna skulle dra fördel av denna omfördelning så förstärkte man de flygförband som man hade utplacerat i Kuwait. En annan del i denna fas var att man påbörjade genomföra spaningsuppdrag över havet i mellanöstern, dels för att upptäcka eventuellt flyende talibaner, men också för att förhindra eventuella angrepp mot civila fartyg.³⁷

3.1.2 Strategisk luftkampanj

Den 7 oktober 2001 startade den strategiska luftkampanjen mot Afghanistan. Detta blev till stor del en uppvisning av modernt stridsflyg, där amerikanska plan såsom B-52, B-1 och B-2 visade prov på långräckviddig strategisk precisionsbombning av militära strategiska mål i form av det afghanska flygvapnet och dess luftvärn.³⁸ Anfallet började med att ca 50 stycken *Tomahawk Land Attack Missiles* (TLAM) avfyrades från ett antal amerikanska fartyg och ubåtar. Detta följdes upp av tidigare nämnda bombplan och ett antal F/A-18C samt F-14 som bekämpade det som fanns kvar av det afghanska luftvärdet.³⁹ Dåligt kamouflage av dessa funktioner tillsammans med det faktum att det mesta av det afghanska materieleet var från 80-talet gjorde detta till relativt enkla mål att både hitta och bekämpa för de allierade. Den talibanska ledningen och de träningsläger som fanns utspridda över det nästan 650 000 kvadratkilometer stora landet blev svårare mål. För att hitta personer i den talibanska ledningen så använde man sig av ett stort antal av det amerikanska UAV-systemet Predator under den initiala luftkampanjen. Man hoppades på att det första flyganfallet skulle resultera i att högt uppsatta medlemmar ur talibanledningen skulle fly från sina hem, och därmed kunna övervakas av Predator systemet, för att senare bekämpa dessa personer med annat stridsflyg. Predator systemet användes även framgångsrikt för att bedöma vad den initiala strategiska luftkampanjen fått för effekt. Efter två dagars bombning från de allierade bedömde man att man slagit ut 11 av 12 SA-3 radarstationer, sju av åtta flygplatser samt en

---

³⁷ Ripley s. 28-38.

³⁸ Grant s. 5.

³⁹ Ripley s. 39.

betydande del av den materiel som tillhört det afghanska flygvapnet. Detta möjliggjorde att man redan den 9 oktober kunde börja med luftoperationer under dagtid. Det totala antalet bomber som släpptes under denna inledande fasen i kriget var emellertid relativt lågt. Detta dels på grund av avsaknaden av tydliga strategiska mål i Afghanistan, den amerikanska ledningens vilja att minimera skada på den afghanska infrastrukturen samt antalet civila som fanns i direkt närhet till vissa av dessa mål.^{40 41}

3.1.3 Taktiskt understödjande luftkampanj

Efter den strategiska luftkampanjen ville de allierade få in sina soldater i landet. Tanken var att dessa skulle samarbeta med den anti-talibanska organisationen *Northern Alliance* och med dem besegra de talibaner som fanns kvar i landet.⁴² Stridsflyget fick nu en mer understödjande karaktär där man tillsammans med *Forward Air Controllers (FACs)* och underrättelse från annat flyg genomförde taktisk bombing av talibanska styrkor, både soldater och personer ur ledningen samt andra taktiska mål. Redan den 27 december 2001 så proklamerade den dåvarande försvarsministern i USA att "[...] the Taliban have been driven from power. Their leaders are on the run".⁴³

Ungefär vid samma tidpunkt skapade FN resolution 1386, vilket resulterade i att den multinationella styrkan *International Security Assistance Force (ISAF)* anslöt till USA och dess allierade. Efter detta var det relativt lugnt i Afghanistan, i alla fall för stridsflyget. Flygförare uttryckte frustration över att det var svårt att urskilja vilka mål de skulle attackera (förutsatt att de överhuvudtaget fick order om att använda sig av sina vapen, vilket de sällan blev beordrade att göra) och det kändes för det mesta som att de enbart "borrade hål i himlen".⁴⁴ Detta skulle det dock bli ändring på.

Efter de lokala val som genomfördes och förstärkningen från ISAF trodde många att Afghanistan var på väg åt rätt håll vid denna tidpunkt. De år av relativt lugn och uppbyggnad

---

⁴⁰ Ripley s. 39-48.

⁴¹ Lambeth, Benjamin S., *Air power against terror [Elektronisk resurs] America's conduct of Operation Enduring Freedom*, RAND Corp., Santa Monica, CA, 2005. Hämtad 2013-04-15.

http://m.rand.org/content/dam/rand/pubs/monographs/2006/RAND_MG166-1.pdf s. 137-140.

⁴² Ripley s. 49-50.

⁴³ Grant s. 8.

⁴⁴ Ibid s. 7-10.

skulle emellertid raderas då talibanerna trappade upp våldet under 2006. Detta intensifierade konflikten och således även användandet av stridsflyget. Komplexa stridssituationer där till exempel talibaner klädde ut sig till afghanska poliser gjorde piloternas jobb att försöka leverera understöd till de utsatta förbanden minst sagt problematiskt. Den nya teknologin möjliggjorde dock samarbete mellan förband på marken och de flygande systemen, där dels piloter kunde ta del av den information som soldaterna hade på marken, men även för soldater att via en laptop kunna få liveuppdaterade bilder från exempelvis en Predator, för att på så sätt få information om vad som fanns bakom en kulle eller ett berg.⁴⁵

Att konflikten intensifierades visas tydligast med den statistik som finns över antalet *Close Air Support* (CAS) som det allierade stridsflyget bedrev, från att vara runt 6000 år 2004 till att stadigt öka år för år till 2008 då antalet var uppe i 20000.⁴⁶

Konflikten ändrade intensitet dramatiskt under denna period men de operationer som stridsflyget bedrev var snarlika, varför hela denna period (2002-2010) benämns som en taktiskt understödjande luftkampanj.

3.1.4 UAV kriget i Pakistan

UAV system av olika slag har använts under hela konflikten i Afghanistan för att kunna spana och samla underrättelser om talibanernas förflyttning samt för att genomföra *Battle Damage Assessment* (BDA).⁴⁷ Även bestyckade UAVer har använts frekvent sen krigets start 7 oktober 2001. Det var dessa som tog sig an uppgiften att försöka hitta och eliminera högt uppsatta medlemmar ur al-Qaida som flytt österut till bergskomplexen i nordvästra Pakistan efter krigsutbrottet. Terrängen och vädret gjorde det svårt för satelliter att bidra med underrättelse, och det ansågs därför lämpligt att använda sig av UAV systemen istället. På grund av UAVernas relativt låga fart (ca 115 knop/210 km/h) så förflyttades basen för dessa från Afghanistan till Pakistan, vilket betydde att UAVerna slapp flyga över bergen som finns i östra Afghanistan. Det första uppmärksammade användandet av dessa system var det anfall

---

⁴⁵ Ripley s. 97-103.

⁴⁶ Grant s. 16.

⁴⁷ Ripley s. 137.

som genomfördes 18 juni 2004, då den pakistantalibanska ledaren Nek Mohammed samt fyra andra människor dödades i närheten av Wana. Dessa uppdrag i Pakistan fortsatte med 2-3 anfall per år mellan åren 2004-2007. I och med att konflikten intensifierades runt 2006 så ökade även användandet av UAV attacker i Pakistan. 2008 ökade antalet attacker till 36 för att ytterligare ökas på till 55 attacker 2009 av dessa system i Pakistan. Den amerikanska underrättelsetjänsten hävdade i mars 2009 att 9 av 20 av den högsta ledningen av al-Qaida hade blivit dödade tack vare dessa attacker. UAV operationerna i Pakistan har dock fått utstå hård kritik från medialt håll, där vissa rapporter hävdar att så många som 700 civila har blivit dödade i samband med dessa attacker⁴⁸. Dessa siffror skiljer sig dock åt beroende på vilken myndighet som räknat ut antalet. Ett medeltal över civila förluster från dessa attacker presenteras i tabell två i kapitel 3.2.2, sid 29.

3.2 Analys

Nedan följer den analys som kommer att göras med utgångspunkt från de faktorer som beskrevs i kapitel 2.1.1 (Analytiskt verktyg). I analysen kommer först stridsflygets användande i Afghanistan utifrån Corum och Johnsons faktorer redovisas, och direkt efter görs en analys för att utreda i vilken omfattning den redovisade lärdomen förekommer i användandet av stridsflyget.

3.2.1. Redovisning: Undvika civila offer

Den strategiska bombkampanjen som startade konflikten i Afghanistan och fortgick fram till årsskiftet 2001/2002 innefattade oundvikliga civila förluster. Även när stridsflyget övergick till en mer taktiskt understödjande karaktär förekom det i viss utsträckning civila dödsfall. Siffror över hur omfattande dessa civila förluster var går isär, och därför redovisas ingen data över civila dödsfall från de första åren av konflikten.

Från och med år 2006 finns det mer tillförlitlig data, då *United Nations Assistance Mission in Afghanistan* (UNAMA) börjar föra statistik över civila förluster. I tabell 1 nedan redovisas de civila förluster kopplat till flyganfall från 2006 till och med 2010.

---

⁴⁸ Ripley s. 186-199.

År	Civila förluster kopplat till flyganfall
2006	116
2007	321
2008	552
2009	359
2010	171

Tabell 1. Civila förluster kopplat till flyganfall.^{49 50}

Det finns fyra huvudsakliga faktorer till civila dödsfall kopplat till flyganfall. Dessa är *vapeneffekt*, *vapenfel*, *besättningsmisstag* och *bristande målangivelser*. Med *vapeneffekt* menas då det varit obalans mellan vapeneffekt och önskad effekt. Alltså då stridsdelen som levererats träffat rätt mål, men stridsdelen varit för stor eller av sådan typ att civila i närområdet ändå drabbats. *Vapenfel* är då det blivit fel på stridsdelen som levererats, och på så sätt inte träffat där det var tänkt. Detta är inte en särskilt vanlig anledning men tyvärr sådant som händer. *Besättningsmisstag* är precis som det låter misstag från den flygande personalen, som fast de fått korrekta målangivelser begår handhavandefel som därmed resulterar i att det tänkta målet inte blir träffat, och civila dödsfall som en möjlig följd. Sista faktorn, *bristande målangivelser*, är den vanligaste orsaken till civila dödsfall i flygrelaterade attacker. Dessa sker nästan uteslutande på grund av otillräckliga underrättelser om civilläget runtom det valda målet.⁵¹ Dessa bristande målangivelser sker i huvudsak då koalitionen styrkor utkämpar strider mot insurgenterna i närheten av civila, en medveten taktik från insurgenterna eftersom eventuellt flygunderstöd från flygstridskrafter då kan resultera i civila dödsfall, något som insurgenterna inte är rädda att använda i propagandasyfte för att få stöd från den civila lokalbefolkningen.⁵²

⁴⁹ UNAMA, *Afghanistan – Annual Report on Protection of Civilians in Armed Conflict, 2009* Human Rights United Nations, Kabul, 2009. Hämtad 2013-05-08.

<http://unama.unmissions.org/Portals/UNAMA/human%20rights/Protection%20of%20Civilian%202009%20report%20English.pdf> s. 17-18.

⁵⁰ UNAMA, *Afghanistan – Annual Report 2012 Protection of Civilians in Armed Conflict*, Human Rights United Nations, Kabul 2013. Hämtad 2013-05-08.

<http://unama.unmissions.org/LinkClick.aspx?fileticket=K0B5RL2XYcU%3D&tabid=12254&> s. 34.

⁵¹ McFeely, Eugene L., *Balancing Kinetic Effects of Airpower with Counterinsurgency Objectives in Afghanistan*, U.S. Army War College, Carlisle Barracks, PA 17013-5050, 2009. Hämtad 2013-04-23.

<http://www.dtic.mil/cgi-bin/GetTRDoc?Location=U2&doc=GetTRDoc.pdf&AD=ADA494289> s. 15-16.

⁵² Ibid s. 13.

Det finns flera exempel på händelser som faller in under denna kategori, till exempel under sommaren 2007 i byn Arghandab i Kandaharprovinsen, då ett antal talibaner gick in i byn och tvingade lokalbefolkningen att bistå med mat och husrum. Talibanerna tillät inte lokalbefolkningen att lämna byn trots att de bönade och bad om att få göra detta. De nästkommande tre dagarna förberedde sig talibanerna genom att göra iordning eldställningar och bygga diken runt husen. Några dagar in i ockupationen av byn kom ett mindre amerikanskt mekaniserat förband, och efter en utdragen eldstrid så kallade de amerikanska styrkorna in flygunderstöd, vilket resulterade i fyra civila dödsfall.⁵³

3.2.2 Analys: Undvika civila offer

Sedan konflikten intensifierades 2006 ökade antalet civila dödsfall kopplat till flyganfall stadigt de två nästföljande år, för att sedan börja sjunka 2009 och 2010, som vi kan utläsa i tabell ett på föregående sida. Som vi kan se i tabell tre (sid 36), har antalet flyganfall varit fortsatt högt, både i form av taktiska offensiva flyganfall där bomber släppts samt CAS. Det är därmed rimligtvis en annan faktor som förklarar det minskade antalet civila dödsfall kopplat till flygstridskrafterna från 2009. Om vi istället tittar på de CAS uppdrag där faktisk vapenleverans skett kan man se att de har varit på ungefär samma nivå åren 2007-2010, ca 5000/år, vilket inte heller bidrar till någon förklaring av det sjunkande antalet civila dödsfall kopplat till flygstridskrafterna.⁵⁴

Det som däremot skulle kunna förklara denna positiva trend är det taktiska direktiv som ISAF med sin dåvarande chef general Stanley McChrystal utfärdade i juli 2009⁵⁵ som ett svar på all den negativa publicitet och de civila dödsfall som tyvärr flygstridskrafterna bidragit till. Detaljerna i detta direktiv är hemliga, men en sammanfattande version släpptes till allmänheten, detta för att informera allmänheten om vilka riktlinjer som den amerikanska ledningen vill nå ut med till sina underställda. I det taktiska direktivet står det bland annat:

---

⁵³ Human Rights Watch, "Troops in Contact" – Airstrikes and Civilian Deaths in Afghanistan, ISBN: 1-56432-362-5. Hämtad 2013-04-27, http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/afghanistan0908web_0.pdf s. 25-26.

⁵⁴ Livingston, Ian S., O'Hanlon, Michael, *Afghanistan Index*, 2012. Hämtad 2013-05-02. <http://www.brookings.edu/~media/Programs/foreign%20policy/afghanistan%20index/index20120516.pdf> s. 17.

⁵⁵ *Tactical Directive*, Headquarters, International Security Assistance Force, Kabul, Afghanistan, 2009. Hämtad 2013-04-25. http://www.nato.int/isaf/docu/official_texts/Tactical_Directive_090706.pdf

I recognize that the carefully controlled and disciplined employment of force entails risks to our troops – and we must work to mitigate that risk wherever possible. But excessive use of force resulting in an alienated population will produce far greater risks. We must understand this reality at every level in our force.⁵⁶

Och:

I expect leaders at all levels to scrutinize and limit the use of force like close air support (CAS) against residential compounds and other locations likely to produce civilian casualties in accordance with this guidance. Commanders must weigh the gain of using CAS against the cost of civilian casualties, which in the long run make mission success more difficult and turn the Afghan people against us.⁵⁷

Detta visar på en tydlig vilja och medvetenhet hos den amerikanska ledningen vad civila dödsfall har för inverkan på operationens framgång. Det är även efter detta taktiska direktiv som vi kan se att antalet civila dödsfall minskat 2009 och 2010.

Även vid användandet av bemannade UAVer för att slå ut insurgenter i Pakistan så kan vi se en förändring efter detta direktiv.

År	Civila dödsfall	Nedkämpade insurgenter	% civila dödsfall
2004-2007	8	92	8 %
2008	144	149	49,1 %
2009	163	383	29,9 %
2010	40	760	5 %

Tabell 2. Medelvärde över de data som Livingston och O'Hanlon presenterar i sin rapport *Afghanistan Index* över nedkämpade insurgenter samt civila dödsfall kopplat till drönarattacker i Pakistan.⁵⁸

Antalet civila dödsfall sjönk procentuellt märkbart under 2009, för att under 2010 gå ner till endast 5 %. Ytterligare ett bevis på att det taktiska direktiv som gavs ut under sommaren

⁵⁶ *Tactical Directive*, Headquarters, International Security Assistance Force, Kabul, Afghanistan, 2009. Hämtad 2013-04-25. http://www.nato.int/isaf/docu/official_texts/Tactical_Directive_090706.pdf

⁵⁷ Ibid.

⁵⁸ Livingston s. 36.

2009 har reducerat antalet civila dödsfall kopplat till flyganfall. Beklagligt att det först var tvunget att bli ett problem och att så många oskyldiga människor fick sätta sitt liv till innan denna förändring skulle ske.

De två citaten som redovisats från det taktiska direktivet visar på en god förståelse från den amerikanska ledningen vad förluster hos civilbefolkningen kan ha för långtgående strategiska effekter på operationen. Precis som Corum och Johnson skriver i sin bok så måste det politiska priset man betalar då man väljer att använda sig av flyganfall vägas mot den militära nyttan som detta genererar. I början av konflikten såg vi inte detta lika tydligt, och insurgenterna fick då vatten på sin propagandakvarn. Om förändringen kom för sent är svårt att säga, men att vi varit närmare ett slut på konflikten i Afghanistan om denna förändring kommit tidigare är författaren av denna undersökning helt övertygad om.

3.2.3 Redovisning: Viktig roll för tekniskt avancerade flygsystem och vapen.

Precisionsstyrda stridsdelar identifierades som en av de viktigaste faktorerna för att undvika civila dödsfall under konflikten i Afghanistan. Detta skulle leda till minimal påverkan på den afghanska civilbefolkningen och därmed minska risken för ökat anti-amerikanskt stöd i den muslimska världen.⁵⁹

Dessa tekniskt avancerade stridsdelar användes även i hög utsträckning. Nästan 70 % av alla stridsdelar som levererades från luften var av precisionstyp i konflikten i Afghanistan, för att jämföras med de 9 % som utgjorde precisionstyrda vapen under operation Desert Storm ett decennium tidigare.⁶⁰ Tommy Franks, generalen som ledde starten av Operation Enduring Freedom, kallade konflikten i Afghanistan "the most accurate war ever fought in this nation's history".⁶¹

Dessa precisionsstyrda vapensystem används ofta med laserutpekning som målangivelse, dock medför detta begränsningar vid till exempel dåligt väder. Detta ledde till utvecklandet av GPS-styrda vapen, såsom *Joint Terminal Attack Munition (JDAM)* som använts frekvent av

---

⁵⁹ Lambeth s. xv-xvi

⁶⁰ Ibid s. xxii.

⁶¹ Ahmad, Irfan, *Role of Airpower for Counterinsurgency in Afghanistan and FATA*. Naval Postgraduate School. Monterey, Kalifornien, 2009. Hämtad 2013-05-01.
http://edocs.nps.edu/npspubs/scholarly/theses/2009/Jun/09Jun_Ahmad.pdf s. 47

koalitionens flygstridskrafter under konflikten. En annan teknisk utveckling som konflikten i Afghanistan bidragit med är utvecklandet av den amerikanska GBU-39 *Small Diameter Bomb* (SDB) som är en stridsdel på ca 125 kg, som är hälften så stor som den minsta stridsdelen som det amerikanska flyget tidigare hade i sitt vapenbibliotek. Utvecklandet av dessa tekniska lösningar möjliggjorde användandet av flygunderstöd i direkt närhet till egna styrkor, med mindre risk för oavsiktliga dödsfall.⁶²

3.2.4 Analys: Viktig roll för tekniskt avancerade flygsystem och vapen

Flygstridskrafterna i Afghanistan har sedan konflikten början i oktober 2001 visat prov på vad modern teknisk innovation har att erbjuda. Bomber släppta från över 12 000 meter med en felmarginal på mindre än tre meter tack vare deras GPS styrning, UAVer styrda från öknerna i Nevada med både spanings- och attackkapacitet samt bomber med förmågan att kunna penetrera sig ner i de bergskomplex som vissa talibaner använde som skydd⁶³, bara för att nämna några av de tekniska innovationer som tillämpats under kriget av flygstridskrafterna. Möjligheterna till att få liveuppdaterade bilder från UAVerna som mer eller mindre konstant cirkulerat över Afghanistan sedan konflikten börjat har bidragit till en bättre situationsmedvetenhet hos både den militära ledningen men även hos soldaterna på marken.

Användandet av B-52H och B-1B såsom en taktisk understödande flygresurs till förband som hamnar i strider med insurgenter reducerade ledtider avsevärt i och med dessa flygplans förmåga att kunna cirkulera i luften i upp till 10 timmar innan de var tvungna att åka tillbaka till basen för att tanka. Piloter i de mindre flygplanen hade ofta svårigheter med att orientera sig var någonstans i den afghanska terrängen de befann sig när de blev omdirigerade att understödja ett förband på någon annan plats än vad som planerats från början. Detta problem berörde inte piloterna i dessa större bombflygplan lika mycket, då de hade byggt upp en bättre situationsmedvetenhet under sina betydligt längre uppdrag.

Utepekandet av mål från marken blev inte bättre enbart ur precisionssynpunkt med de nya tekniska lösningar som implementerades under konflikten, även beslutsprocessen kortades

---

⁶² Ripley s. 164-166.

⁶³ Lambeth s. 287-291.

ner dramatiskt i och med de handburna laptopsystemen som man försåg markförbanden med. I tidigare krig så var både FAC och piloten tvungna att bekräfta att de sett målet, först därefter kunde en attack initieras. Tack vare dessa handburna laptopsystem så blev emellertid denna process onödig, eftersom markförbanden med denna nya utrustning kunde skicka de fyrdimensionella koordinater som behövs för att använda GPS-styrda stridsdelar.⁶⁴ Det är användandet av sådana system som beskrivits ovan som Corum och Johnson tar upp i sin bok. Dessa system kan i sig själva inte vinna en irreguljär konflikt, men de ger koalitionen ett än större militärt överläge.

3.2.5 Redovisning: Väl tillämpad jointförmåga

Samarbetet och samordningen mellan markförbanden och flygstridskrafterna under Afghanistankonflikten har varierat, från att till en början fungera mycket väl, till att möta lite svårigheter under början av 2002 för att sedan fungera bättre och bättre allteftersom konflikten fortsatte.

Under Operation Enduring Freedoms initiala skede så var det framförallt de små grupper med specialstyrkor som man luftlandsatt inne i Afghanistan som visade prov på en väl tillämpad jointförmåga. Dessa specialstyrkor som bestod av åtta-tolv man hade med sig utrustning för att utpeka mål med laser samt satellit-radiotelefoni som möjliggjorde att de kunde agera som FACs. Dessa små grupper av specialstyrkor kunde därmed hitta och sen vidarebefordra information om var talibanska styrkor befann sig.⁶⁵ Samarbetet mellan de specialstyrkor som man hade utplacerade i landet och stridsflyget var nydanande och tveklöst den största taktiska innovationen under krigets gång.⁶⁶ Vissa av dessa specialstyrkor kallade in flyganfall 25 dagar i följd, med ett snitt på 10 till 30 attacker per dag. Hur väl detta samarbete fungerade illustreras bäst av det anfall som utfördes sent i november 2001, då en talibansk stridsvagn och ett antal beväpnade talibaner bekämpades i ett flyganfall 19 minuter efter det att specialstyrkorna skickat iväg koordinaterna till målet till flygets högkvarter via satellittelefon.⁶⁷

---

⁶⁴ Ripley s. 168-171.

⁶⁵ Ibid s. 53.

⁶⁶ Lambeth s. 260-261.

⁶⁷ Ibid s. 261-265.

Behovet av koordination mellan mark- och flygförband var dock inte trängande under den initiala delen av operationen, detta till stor del på grund av avsaknaden av markförband inne i Afghanistan. Effekterna av avsaknaden av koordination mellan flyg- och markförband skulle visas under Operation Anaconda som startade i mars 2002. Denna operation startade då man lokaliserat en stor grupp talibaner, däribland ett antal seniora al-Qaida ledare, i Shah-i-Kot dalen i bergsområdet mellan Afghanistan och Pakistan. På grund av ett antal tekniska fel och bristande kommunikation så nästintill uteblev de flyganfall som skulle inleda operationen och till viss del lamslå fienden inför det stundande slaget, vilket ledde till att markförbanden mötte en förvarnad, förberedd fiende som hade full operativ kapacitet. När väl operationen var igång så möttes markförbanden av hårt motstånd, vilket medförde att de var tvingade att kalla in ytterligare flygunderstöd. Flygunderstödet som kom var dock dåligt planerat och tog alltför lång tid, detta på grund av att då vanliga markförband kallade in flygunderstöd så tog koordinationen längre tid än då specialförbanden (som tidigare varit de som vanligtvis kallat in flyganfall) gjorde detta.⁶⁸ Trots de svårigheter som Operation Anaconda skulle möta i form av koordination så lyckades man bekämpa ca 300 talibaner och ett motsvarande antal flydde in i Pakistan för att få skydd.⁶⁹

Vad än resultatet blev av denna operation, så var den amerikanska militära ledningen rörande överens om att ett mer utvecklat samarbete mellan mark- och flygresurserna under planeringskedet hade gett ett än bättre resultat.⁷⁰

3.2.6 Analys: Väl tillämpad jointförmåga

Som tidigare beskrivits fungerade land/luft koordinationen väl till en början under operationen, för att därefter halta lite under början av 2002, för att sedan successivt förbättras till att vara så pass utvecklad och välfungerande som den är i dagsläget. Det går dock att skönja en viss övertro på vad flygstridskrafterna kan leverera från markförbandens sida vid vissa tidpunkter, till exempel så ville en amerikansk soldat vid ett tillfälle att ett plan av typen B-1 skulle scanna ett område efter äldre militära personer med vapen, en uppgift som den typen av flygande system inte alls är anpassat för att lösa. Detta hörde dock inte till

---

⁶⁸ Ripley s. 76-82.

⁶⁹ Ibid s. 85.

⁷⁰ Grant s. 21.

vanligheterna, och dessa missuppfattningar försvann sakta men säkert allt eftersom konflikten utvecklades.⁷¹

Ett annat problem var bristen på personal på marken som var utbildade FACs. Denna personal får inte enbart utbildning i hur man överför koordinater till den flygande personalen om vilket mål de ska attackera, utan de får även utbildning i att bedöma den generella luftlägesbilden, framförallt hur flödet ser ut med in- och utpasserande flyg, för att på så sätt kunna optimera användandet av flygunderstöd. Att vara utbildad FAC är däremot inget krav för att begära in understöd med exempelvis JDAM stridsdelar, men det var då upp till personen som begärde in understödet att berätta detta för piloten, vilket överförde ansvaret till besättningen i planet att antingen optiskt eller med hjälp av planets sensorer kunna validera målvalet innan vapenlast släpptes. Bristen av utbildade FACs på marken blev därmed ingenting som hindrade vapen från att levereras till avsett mål, men ansvaret och arbetsbördan hos besättningarna i planen, som redan är relativt hög, ökades avsevärt vid dessa tillfällen.⁷²

Corum och Johnson menar inte enbart på att ett nära samarbete är vitalt mellan de olika vapengrenarna, utan även att en god samverkan med andra aktörer såsom lokala myndigheter är av största vikt. Detta anses dock vara svårt i en konflikt av denna natur för flygstridskrafterna, varför enbart samarbetet mellan de olika vapengrenarna är det som redovisas i denna analys.

3.2.7 Redovisning: Irreguljära krig är underrättelseintensiva

Bara enstaka dagar efter attackerna mot USA den 11 september 2001 började USA att genomföra spaningsuppdrag över Afghanistan från baser i Uzbekistan med sina UAVer.⁷³ Behovet av underrättelse fortsatte och till viss del ökade under operationens gång. När talibanerna förlorat makten efter den inledande strategiska flygkampanjen fanns det inte lika många tydliga strategiska mål kvar för flygstridskrafterna, och fokus övergick nu till att lokalisera och identifiera grupperingar av talibaner.⁷⁴ Den huvudsakliga källan till

---

⁷¹ Lambeth s. 47-50.

⁷² Ibid s. 216-218.

⁷³ Ripley s. 39.

⁷⁴ Lambeth s. 138.

underrättelser om dessa grupperingar kom ifrån de obemannade flygande systemen Predator och Reaper.⁷⁵ Dessa system möjliggjorde inte enbart att den militära ledningen för koalitionen styrkor hade ett mer gediget underrättelsematerial att basera sina beslut på, utan kunde även användas direkt av förband på marken som via sina *Remotely Operated Video Enhanced Receiver* (ROVER) terminaler kunde få tillgång till vad UAV systemen såg, vilket även gav dessa mer information om eventuella mål och storlek på grupperingar av talibaner i sina respektive områden.⁷⁶

3.2.8 Analys: Irreguljära krig är underrättelseintensiva

Uppdaterad och korrekt underrättelse är vitalt i en irreguljär konflikt. Flygstridskrafterna har spelat en stor roll i att förse den militära ledningen för koalitionen styrkor med denna information. Med de flygande UAVerna som konstant spanat över Afghanistan under krigets förlopp har *Improvised Explosive Devices* (IEDer) kunnat upptäckas innan de detonerat, ledare ur al-Qaeda har kunnat identifieras och följas samt BDA har kunnat genomföras snabbare och med högre precision än i tidigare konflikter.⁷⁷

De förutsättningar som råder i Afghanistan med de stora ytor som måste kunna överblickas, den bergiga och svårframkomliga terrängen österut, samt de ogynnsamma väderförutsättningar som råder under stora delar av året har gjort dessa system till en vital del i underrättelsearbetet. Att denna information sedan har kunnat överföras i realtid direkt ner till förband på marken vittnar om en väl utvecklad underrättelseorganisation med goda kopplingar till andra myndigheter, vilket är det som Corum och Johnson trycker på i sin bok.

3.2.9 Redovisning: Använda markmålsoperationer vid konventionell krigföring

Under inledningsskedet av Operation Enduring Freedom så fanns det till viss del strategiska mål som kunde bekämpas med flygstridskrafterna, vilket man även gjorde. Som tidigare beskrivits så var de första målen det afghanska flygvapnet och det afghanska luftvärnet. Under de första fem dagarna av kriget så släpptes det sammanlagt ca 1700 bomber från amerikanskt flyg. Anledningen till denna relativt låga siffra var avsaknaden av tydliga

---

⁷⁵ Grant s. 28.

⁷⁶ Ripley s. 103.

⁷⁷ Grant s. 30-31.

strategiska mål.⁷⁸ När dessa var bekämpade så övergick man till andra mål såsom träningsanläggningar för insurgenter och seniora ledare i al-Qaida organisationen. Svårigheter i att lokalisera dessa mål gjorde dock att flygstridskrafterna ägnade sig nästan uteslutande åt understödande operationer till markförbanden efter den initiala strategiska luftkampanjen, där faktisk vapenleverans sällan levererades på grund av risken för civila dödsfall.⁷⁹ Detta fortsatte till dess att talibanerna samlade sina styrkor och började – till den amerikanska ledningens stora förvåning – att agera mer som reguljära styrkor under 2006.⁸⁰ En direkt följd av detta var att strategiska mål att attackera från luften skapades, vilket är en av anledningarna till att antalet flyganfall tiodubblades från 2005 till 2006, vilket vi kan se i tabell tre nedan.

År	CAS	Släppta bomber i offensiva flyganfall
2004	6495	86
2005	7421	176
2006	10519	1770
2007	13965	3572
2008	19603	3369

Tabell 3. Antalet CAS och släppta bomber per år under Operation Enduring Freedom.⁸¹

En annan faktor som gjorde att antalet flyganfall ökade så markant var att USA och dess allierade hade fler markförband utplacerade i landet, över en större yta än tidigare i konflikten.⁸²

Talibanerna gick dock bet på sin nya taktik, och efter att ha åtdragit sig förluster på upp till ca 500 man, med ytterligare ca 100 tillfångatagna, gick de under 2007 tillbaka till sin tidigare taktik – gerillakrigföring. Intensiteten i konflikten skulle dock vara fortsatt hög, vilket man kan se på antalet flyganfall som genomfördes 2007, vilka till antalet dubblerades jämfört med 2006. Den ökade frekvensen av flyganfall ledde tyvärr även till en ökning i antalet civila

⁷⁸ Ripley s. 48.

⁷⁹ Grant s. 9.

⁸⁰ Ibid s. 17.

⁸¹ Ibid s. 17.

⁸² Ibid s. 20-23.

dödsfall orsakat av koalitionen styrkor, något som fick internationell media och flera länder som deltog i konflikten att kritisera användandet av flygstridskrafterna.⁸³

3.2.10 Analys: Använda markmålsoperationer vid konventionell krigföring

Som tidigare beskrivits så använde sig koalitionen styrkor sig av markmålsoperationer under det initiala skedet av operationen, och till stor del även under 2006 då talibanerna samlade sina styrkor och började agera mer som en reguljär fiende. Precis som Corum och Johnson skriver så är det rätt att använda sig av markmålsoperationer vid sådana tillfällen. När däremot talibanerna började gå tillbaka till i huvudsak gerillakrigföring under början av 2007, fortsatte och även ökade frekvensen av flyganfall (se tabell tre). Detta går stick i stäv mot det Corum och Johnson skriver, vilket är att markmålsoperationer skall användas ytterst restriktivt i en irreguljär konflikt med tanke på den mediala uppmärksamhet som civila dödsfall kopplat till dessa operationer genererar. Även fast antalet civila dödsfall minskat i och med det taktiska direktiv som utfärdades 2009 är tyvärr mycket av skadan redan skedd. Trots att man blivit bättre på detta nu så är frågan om denna förändring kom för sent. En restriktivare inställning redan från början vid användandet av luftstridskrafterna hade kunnat minska det stöd som talibanerna har hos vissa delar av civilbefolkningen och operationen skulle därmed vara närmare sitt slutgiltiga mål än vad den är idag.

4. Avslutning

I detta avslutande kapitel kommer de slutsatser som författaren dragit med utgångspunkt från de frågeställningar som redovisats i kapitel 1.2 (Syfte och frågeställningar). Detta åtföljs av en diskussion, dels kring de slutsatser som dragits, men även kring undersökningen i sin helhet, avseende metod, det analytiska verktyget, mm. Slutligen ger författaren sina förslag till fortsatt forskning.

---

⁸³ Grant s. 17-18.

4.1 Slutsatser

Hur har stridsflyget använts under kriget? var den första frågeställningen som denna undersökning skulle svara på.

Flygstridskrafterna i Afghanistan har använts flitigt av koalitionen styrkor genom hela konflikten. Hur dessa har använts har dock ändrats i och med konflikten utvecklande, där flygstridskrafterna användes initialt för att bomba mål av strategisk betydelse, för att senare i huvudsak användas som en understödande resurs till markförbanden. Dock fick vi se en återgång mot bombning av mål med strategisk betydelse efter talibanernas försök till offensiv under 2006, dels mot grupperingar av talibaner, men även mot seniora al-Qaeda medlemmar, både de inom Afghanistan samt mot de som flytt över till grannlandet Pakistan. Användandet av UAVer för att samla in underrättelse har använts flitigt under hela konflikten förlopp. Även bestyckade UAVer har använts kontinuerligt för att nedkämpa insurgenter. Ett rejält uppsving av dessa operationer går framförallt att se under 2009 och 2010.

Den andra frågan som denna undersökning hade till uppgift att besvara var:

Hur väl matchar stridsflygets användande med de lärdomar som Corum och Johnson framställt i sin bok *Airpower in Small Wars*?

Undvika civila offer: Även om tanken från den militära ledningen alltid måste ha varit att minimera de civila förlusterna som uppstår kopplat till flyget, var det inte förrän efter det taktiska direktivet 2009 som det syntes en tydlig förändring. Efter detta direktiv anses dock att en positiv trend avseende användandet av flygstridskrafterna och de civila förluster som kopplats mot denna funktion kan skönjas. Vissa meningar som finns i detta taktiska direktiv är nästintill identiska med de formuleringar som Corum och Johnson använder sig av, vilket visar att den militära ledningen använder sig av Corum och Johnsons teori avseende denna punkt idag, frågan är om detta tog för lång tid.

Viktig roll för tekniskt avancerade flygsystem och vapen: Konflikten i Afghanistan har präglats av användandet av nya tekniska stridsdelar och vapensystem. Möjligheterna att dela med sig av information från flygande plattformar, nya stridsdelar som kunnat ge bättre och

mer anpassad effekt samt möjligheten att kunna leverera precisionsstyrda bomber oavsett väder för att bara nämna några tekniska innovationer som tillämpats under konflikten visar på en tydlig vilja hos den militära ledningen över koalitionens styrkor att dra nytta över den tekniska överlägsenhet som de besitter gentemot talibanerna. Att andelen precisionsstyrda bomber var närmare 70 % under denna konflikt jämfört med de knappa 9 % som var fallet under Operation Desert Storm är ytterligare en faktor som styrker detta påstående.

Väl tillämpad jointförmåga: Samarbetet mellan mark och flygstridskrafterna har varit väl fungerande under konfliktens gång, dock kan samarbeten av denna karaktär alltid bli bättre. Friktioner och kommunikationsproblematik kommer alltid att finnas mellan vapengrenarna i en jointoperation. Kan man däremot minimera dessa ökar chansen att få ut positiva synergieffekter av sådana samarbeten. Att involvera de olika vapengrenarna redan från början i planeringsfasen för att på så sätt minska risken för ineffektivt utnyttjande av de nästan alltid knappa militära resurser man förfogar över är en punkt där författaren ser utvecklingspotential. Att öka andelen soldater som är utbildade FACs för att på så sätt få ett smidigare samarbete är ett annat område som kan och bör förbättras.

Irreguljära krig är underrättelseintensiva: Flygstridskrafterna har i denna konflikt arbetat hårt med sina plattformar för att kunna bistå markförbanden samt den militära ledningen med korrekt och uppdaterade underrättelser. Möjligheten att vidarebefordra denna underrättelse snabbt och smidigt via flygets operationella högkvarter visar på en väl fungerande organisation med en vilja att dela med sig av de underrättelser som inhämtats, något som Corum och Johnson påpekar i sin bok.

Använda markmålsoperationer vid konventionell krigföring: Stämmer till viss del överens med hur koalitionen använt stridsflyget. Både initialt i konflikten, men även vid talibanernas försök till konventionell krigföring under 2006 så användes flygstridskrafterna frekvent för att bomba markmål. Denna trend fortsatte dock efter 2006 och användandet av flygstridskrafterna för att genomföra offensiva flygoperationer ökade till och med de nästkommande åren, även då talibanerna 2007 återgick till gerillakrigföring. Operationer av detta slag skall enligt Corum och Johnson endast ha en ytterst liten roll i irreguljär krigföring, vilket de bevisligen inte haft i denna konflikt.

Sammanfattningsvis kan sägas att de lärdomar som Corum och Johnson dragit i sin bok *Airpower in Small Wars* kan till stor del skönjas i användandet av flygstridskrafterna i konflikten i Afghanistan. Där det finns rum för förbättring anser författaren vara främst inom områdena *undvika civila offer* samt *använda markmålsoperationer vid konventionell krigföring*, två områden som till stor del flyter ihop. En restriktivare användning av flygstridskrafterna mot markmål samt en tydligare och mer uttalad vilja hos den militära ledningen att undvika civila offer vid operationer av denna karaktär tror författaren hade varit ett positivt bidrag till denna konflikt. *Viktig roll för tekniskt avancerade flygsystem och vapen* samt *irreguljära krig är underrättelseintensiva* är två områden där flygstridskrafterna till stor del använts såsom Corum och Johnson skriver i sin bok. Vad avser *väl tillämpad jointförmåga* så anser författaren att Corum och Johnsons teorier tillämpas, men att denna jointförmåga alltid kan utvecklas och förbättras, till exempel genom att utbilda fler soldater på marken till FACs.

4.2 Diskussion

Att använda sig av luftarenan för att bekämpa insurgenter är någonting som författaren tror att alla militärer, teoribildare och civila är rörande överens om att så bör ske. Kontroll av denna tredje dimension bäddar för snabbare transporter (av till exempel sjuka/skadade/materiel), bättre underrättelsematerial (både från obemannade/bemannade flygplan och även från satelliter) samt möjligheten till att leverera understöd till utsatta markförband, för att bara nämna några fördelar med att inneha luftherravälde. Hur användandet skall se ut finns det dock inte något facit på i dagsläget, och det är viktigt att omständigheterna kring varje enskild konflikt analyseras, för att på så sätt kunna anpassa användandet så att det bidrar till de strategiska målen som är uppsatta för just den konflikten.

Vad avser stridsflygsfunktionen går dock åsikterna isär och denna förmåga har fått utstå hård kritik i både media och från politiskt håll. Att analysera användandet utifrån ett antal givna faktorer som forskare kommit fram till, för att på så sätt kunna svara på frågan om användandet av stridsflygsfunktionen tillämpar den forskning som finns inom valt ämne är därför både relevant och nödvändig. Att använda sig av aktuell forskning för att utvärdera

nyttan av en funktion medför att framtida beslutsfattare minskar riskerna av att göra de klavertramp som sina företrädare gjort.

För att kunna genomföra en analys som besvarar om någonting från en viss teori tillämpas eller inte gäller det att ha tydliga och klara riktlinjer på vad som menas med om dessa tillämpats eller inte. Dessa klara och tydliga riktlinjer är dock någonting som Corum och Johnson inte tillhandahåller i sin bok. Det har därför varit upp till författaren att försöka precisera och ställa upp dessa krav för att på så sätt kunna bestämma om dessa teorier omsatts då flygstridskrafterna har använts i Afghanistan. Detta skapar först och främst problematik kring vilka dessa krav skall vara, samt även en problematik i hur dessa skall kvantifieras. Hur många civila förluster skall till exempel tillåtas för att man ändå ska kunna säga att den lärdom som Corum och Johnson dragit avseende undvikandet av civila offer faktiskt tillämpas av den militära ledningen. När krav från teoribildarna inte finns tydligt formulerade uppstår ett uppenbart problem i form av subjektivitet hos uppsatsskrivaren kring analyserandet av dessa lärdomar.

Att formulera egna krav på när en utav Corum och Johnsons lärdomar praktiserats skapar ytterligare problem avseende de lärdomar där det är mer mjuka värden. Vad är till exempel en *väl* tillämpad jointförmåga, och hur mäter man denna? Även här blir det oundvikligen ett utrymme för viss tolkning hos läsaren och författaren och en annan uppsatsskrivare skulle nödvändigtvis inte behöva komma fram till samma slutsatser som går att läsa i denna undersökning.

En annan faktor som författaren anser är lämplig att ta upp är att denna undersökning har tillämpat lärdomar som Corum och Johnson har dragit avseende användandet av luftmakt i irreguljära konflikter, och inte enbart avseende stridsflygsfunktionen. En analys av enbart stridsflygsfunktionen anses dock ändå både möjlig och användbar i och med att enbart fem av de totalt elva lärdomarna tagits med, vilka ansågs vara lämpliga och relevanta avseende valt ämne. Detta är dock någonting som läsaren skall ha i åtanke avseende de slutsatser som dragits.

Vad mynnar då denna undersökning ut i? Spelar det någon roll om Corum och Johnsons lärdomar används i praktiken då man använder sig av stridsflyget? Ett självklart JA är författarens svar på detta. Att använda sig av olika analyser för att kunna bedöma nyttan av en funktion är alltid relevant. Till exempel för uppföljning som möjliggör att kontinuerligt kunna effektivisera användandet och bedöma hur framgångsrikt nyttjandet av denna funktion har varit. Utan klara och tydliga mål blir det väldigt problematiskt att kunna svara på frågan huruvida användandet av en viss förmåga varit framgångsrikt eller inte. Om till exempel undvikandet av civila offer hade varit en mer uttalad och tydlig vilja hos den militära ledningen redan från början hade inte detta skapat så mycket negativ publicitet som det gjorde under början av 2000-talet. Att man nu faktiskt kan se denna vilja än mer tydligt från den militära ledningen är förvisso bra, men att det först var tvunget att överhuvudtaget bli ett problem som man därmed var tvingat att åtgärda är någonting som författaren av denna undersökning anser onödigt. Att bygga upp ett förtroende hos den afghanska civilbefolkningen är någonting som tar tid, att bli av med detta förtroende går dock tyvärr väldigt snabbt.

4.3 Förslag till vidare forskning

Ett genomgående påstående som författaren av denna undersökning stött på under sina efterforskningar har varit att "denna bok/avhandling/sammanställning har skrivits på grund av avsaknaden av adekvat forskning inom givet ämne" (förordet i Corum och Johnsons bok samt även i Joel Haywards sammanställning som nämndes under kapitel 1.5). Med detta som grund så anser jag därför att all forskning rörande luftmakt inom irreguljär krigföring bör bedrivas i än större utsträckning än vad som skett under de senare åren. Att den forskning som studerats motiverats med bristande forskning inom givet ämne är dock ingenting som är konstigt. Att det är så man rimligtvis motiverar sin ansträngning att göra någon form av undersökning överhuvudtaget gör argumentet dock inte på något sätt mindre värt, utan enbart att forskning inom detta område har chans att bidra med någonting nytt.

Ett område där det verkligen går att bidra med någonting nytt är just avseende användandet av stridsflyg i en irreguljär konflikt. För att kunna bli bättre på någonting kräver det att man utvärderar vad man faktiskt har gjort. Det är därmed av största vikt att analyser görs avseende stridsflygets användande i Afghanistan. Att de slutsatser som kommer fram vid en

sådan analys inte enbart läses av politiker och andra forskare är också en viktig faktor, utan att denna information kan diskuteras på olika nivåer, ända ner till soldatnivå, tror författaren av denna undersökning är en av de viktigaste framgångsfaktorerna för att vi i framtiden skall kunna använda de militära medlen på ett resurseffektivt och optimalt sätt i de framtida irreguljära konflikter som tyvärr kommer att uppstå.

5 Källförteckning

Litteratur:

Cohen, A. A., *Galula: the life and writings of the French officer who defined the art of counterinsurgency*, Praeger, Santa Barbara, Calif., 2012.

Collins, Joseph J., *Understanding war in Afghanistan*, National Defense University Press, Washington, DC, 2011.

Corum, James S., *Airpower in small wars: fighting insurgents and terrorists*, University Press of Kansas, Lawrence, Kan., 2003.

Denscombe, Martyn., *Forskningshandboken för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*, TPB, Johanneshov, 2010.

DLuftO doktrin för luftoperationer, Försvarmakten, Stockholm, 2005.

Galula, David, *Counterinsurgency warfare: theory and practice*, Praeger Security International, Westport, CT, 2006[1964].

Hofvander, Bo & Rekkedal, Nils Marius (red.), *Luftmakt: teorier och tillämpningar*, 2., rev. uppl., Krigsvetenskapliga institutionen, Förvarshögsk., Stockholm, 2004.

Ripley, Tim, *Air war Afghanistan: US and NATO air operations from 2001*, Pen & Sword Aviation, Barnsley, 2011.

Shultz, Richard H. & Dew, Andrea J, *Insurgents, terrorists, and militias: the warriors of contemporary combat*, Columbia University Press, New York, 2006.

Tactics in counterinsurgency: the official U.S. Army/Marine Corps field manual, Books Express Publishing, Saffron Walden, 2009.

Wedin, Johan, *Luftmakt over Afghanistan – Tillämpas teori om irreguljär krigföring i praktiken*. Handledare Övlt Stefan Ring. Försvarshögskolan, 2011.

Internetkällor:

Ahmad, Irfan, *Role of Airpower for Counterinsurgency in Afghanistan and FATA*. Naval Postgraduate School. Monterey, Kalifornien, 2009. Hämtad 2013-05-01.

http://edocs.nps.edu/npspubs/scholarly/theses/2009/Jun/09Jun_Ahmad.pdf

Air Force Doctrine Document 2-3 (2007). *Irregular Warfare*. Hämtad 2013-04-10.

<http://www.fas.org/irp/doddir/usaf/afdd2-3.pdf>

Grant, Rebecca, *Airpower in Afghanistan. How a faraway war is remarking the Air Force*, a Mitchell Institute Special Report, 2009. Hämtad 2013-04-13.

<http://www.afa.org/mitchell/reports/0209airpowerinafghan.pdf>

Hayward, Joel, *Air Power, Insurgency and the "War on Terror"*, Royal Air Force Centre for Air Power Studies, Royal Air Force College, United Kingdom, 2009. Hämtad 2013-04-17.

<http://www.joelhayward.org/Hayward%20Air%20Power%20Insurgency%20Book%20A5.pdf>

Human Rights Watch, *"Troops in Contact" – Airstrikes and Civilian Deaths in Afghanistan*, ISBN: 1-56432-362-5. Hämtad 2013-04-27.

http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/afghanistan0908web_0.pdf

Lambeth, Benjamin S., *Air power against terror [Elektronisk resurs] America's conduct of Operation Enduring Freedom*, RAND Corp., Santa Monica, CA, 2005. Hämtad 2013-04-15.

http://m.rand.org/content/dam/rand/pubs/monographs/2006/RAND_MG166-1.pdf

Livingston, Ian S., O'Hanlon, Michael, *Afghanistan Index*, 2012. Hämtad 2013-05-02.

<http://www.brookings.edu/~media/Programs/foreign%20policy/afghanistan%20index/index20120516.pdf>

MAGELLAN Geographix 1997. Hämtad 2013-04-30.

<http://aalia-worldcountriesmaps.blogspot.se/2009/11/map-of-afghanistan.html>

McFeely, Eugene L., *Balancing Kinetic Effects of Airpower with Counterinsurgency Objectives in Afghanistan*,. U.S. Army War College, Carlisle Barracks, PA 17013-5050, 2009. Hämtad 2013-04-23.

<http://www.dtic.mil/cgi-bin/GetTRDoc?Location=U2&doc=GetTRDoc.pdf&AD=ADA494289>

Tactical Directive, Headquarters, International Security Assistance Force, Kabul, Afghanistan, 2009. Hämtad 2013-04-25.

http://www.nato.int/isaf/docu/official_texts/Tactical_Directive_090706.pdf

UNAMA, *Afghanistan – Annual Report on Protection of Civilians in Armed Conflict 2009*, Human Rights United Nations, Kabul, 2009. Hämtad 2013-05-08.

<http://unama.unmissions.org/Portals/UNAMA/human%20rights/Protection%20of%20Civilians%202009%20report%20English.pdf>

UNAMA, *Afghanistan – Annual Report 2012 Protection of Civilians in Armed Conflict*, Human Rights United Nations, Kabul 2013. Hämtad 2013-05-08.

<http://unama.unmissions.org/LinkClick.aspx?fileticket=K0B5RL2XYcU%3D&tabid=12254&>